

خواجه نصیرالدین طوسی؛ گوهری قریب غریب

سرآغاز سخن

بسمه تعالی

یادداشت مسئول بسیج اساتید دانشگاه

سلام علیکم،

با عنایت خداوند متعال اولین شماره از گاهنامه بسیج اساتید دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی منتشر گردید. انتشار این گاهنامه اهدافی را دنبال می کند که مهمترین آنها عبارتند از:

- ۱- بحث و تبیین ایدئولوژی توحیدی
- ۲- طرح مباحث مربوط به سبک زندگی
- ۳- ارائه تحلیلهای درست و منطقی از رویدادهای داخلی و بین المللی
- ۴- محوریت توسعه علم و فناوری در کشور
- ۵- شاخصه های مدیریت علمی
- ۶- ویژگیهای دانشگاه اسلامی

از شما همکاران درخواست می کنم، ضمن مطالعه اولین شماره این گاهنامه، چنانچه پیشنهاد یا انتقادی راجع به آن دارید از طریق ایمیل بسیج اساتید ما را مطلع بفرمائید. ضمناً همکاری که علاقه مند به ارائه مقالاتی در خصوص محورهای فوق در گاهنامه هستند و یا تمایل به شرکت در مراحل اجرایی و علمی تدوین آن را دارند، مقدم همگی بر ما گرامی است و از یاری آنها بهره خواهیم جست. در پایان لازم می دانم از معاونت تحلیل و بررسی بسیج اساتید دانشگاه که زحمت اصلی تدوین و انتشار این گاهنامه بر دوش ایشان بوده تقدیر و سپاسگزاری نمایم.

سبک زندگی

ویژگی عالمان مورد احترام در قرآن

خشیت الهی: از میان بندگان خدا تنها عالمان اند که از خدا می هراسند و در برابر او خشوع می ورزند.

ابلاغ رسالت و نترسیدن: هم آنان که پیامهای خدا را ابلاغ می کردند و از خدا می ترسیدند و از هیچ کس جز خدا بیم ندارند و حسابرس بودن خدا را بس می دانند پس بایسته است که تنها از او پروا شود.

فروتنی و تسلیم در برابر قرآن: به آنان که علم داده شد باید بدانند که قرآن حق و از جانب خدای توست و به آن ایمان آورند و دل هایشان در برابر آن فروتن و نرم می شود.

گریه و مناجات: کسانی که پیش از آن به آن ها علم ارزانی شده است چون قرآن بر آنان خوانده شود به زمین می افتند و سجده می کنند و می گویند پروردگاران منزه است. وعده پروردگاران عملی خواهد شد. سجده می کنند و می گریند در حالی که بر خشوع آنها افزوده می شود. رسول خدا (ص) با استناد به این آیه فرمود: آن که به علمی دست یافته که سبب گریه او نمی شود در حقیقت به علم غیر نافع رسیده است.

زمان شناسی و خود شناسی: امام صادق (ع) در معرفی عالمان مورد احترام می فرماید: صاحب فقه و خرد، دارای اندوه و حزن و بیداری در شب است. سر در جامه بندگی نهاده و در تاریکی شب برپا می خیزد و در حالی که عمل می پردازد که خشیت الهی او را فرا گرفته و بیمناکانه خدا را می خواند و به شان خود توجه دارد و مردم زمان خود را می شناسد و از مطمئن ترین برادرانش وحشت دارد. خدا ارکان اینگونه عالم را استوار می کند و روز قیامت به او ایمنی می بخشد.

امیر مومنان (ع) همواره می فرمود: ای جوینده علم! عالم، سه نشانه دارد: علم و حلم و سکوت و برای متظاهر به علم سه نشانه: با برتر از خود به ناروا نزاع می کند و به فروتر از خود به چیرگی ستم می کند و حامی ستمگران است.

بر گرفته از کتاب مفتاح الحیات

آیت... جوادی آملی

هدف های تربیت اخلاقی - علمی از دیدگاه خواجه نصیرالدین طوسی

از نظر خواجه نصیرالدین طوسی غایت و هدف نهایی تربیت اخلاقی سعادت یا رساندن فرد به مقامی است که شایسته سعادت می باشد، که در نتیجه تهذیب قوای نفسانی (شهوویه، غضبیه و ناطقه) و ایجاد اعتدال در میان آنها حاصل می شود.

خواجه نصیر در خصوص سعادت معتقد است که سعادت سه نوع است: سعادات نفسانی، سعادات بدنی و سعادات مدنی.

وی ترتیب مدارج سعادات نفسانی را چنین برمی شمرد: اول علم تهذیب اخلاق، دوم علم منطق، سوم علم ریاضی، چهارم علم طبیعی و پنجم علم الهی.

اما سعادت بدنی، علمی است که به نظام حال بدن بازگردد چون علم طب و نجوم. و سعادت مدنی علمی است که به اجتماع و نظام حال ملت و دولت و جمعیت تعلق دارد مانند علم شریعت از فقه و کلام و اخبار و علوم ظاهر چون ادب و بلاغت و نحو و حساب و مساحت و استیفا.

برای نائل شدن به سعادت به عنوان یک هدف غایی باید به شماری از هدفهای طولی و عرضی دیگر نائل آمد. خواجه اهداف طولی را در مسیر دستیابی به سعادت به ترتیب شامل تهذیب قوه ناطقه، کسب حکمت و برخوردارگی از فضیلت عدالت می داند. و هدفهای عرضی را شامل تهذیب قوه شهوی، تهذیب قوه غضبی، کسب سیرت لذت و کرامت و برخوردارگی از فضیلت عفت، شجاعت و حکمت می داند. فضیلت عدالت از تجمع و تعدیل عفت، شجاعت و حکمت بدست می آید.

اطاعت از پدر، مادر و معلم، احترام به آنها، آموزش علم اخلاق پیش از سایر علوم، خودادن به درستی و سختی، کمک و اصلاح آداب سخنگویی، حرکت و سکون، خوردن و نوشیدن و رعایت حقوق والدین از هدفهای دیگری است که از نظر خواجه باید به جوانان آموزش داد.

فراخوان همکاری

در پی پیام ارزشمند مقام معظم رهبری دام ظلّه العالی خطاب به جوانان غربی و غیر مسلمان و پیرو تصمیم اتخاذ شده در جلسه قرآن اساتید مورخ ۹۳/۱۰/۷، در خصوص راه اندازی پایگاه اطلاع رسانی در مورد اسلام ناب محمدی و عقاید شیعه به منظور مقابله با حرکات شنیعی چون هتک حرمت به پیامبر عظیم الشان اسلام (ص)، بسیج اساتید دانشگاه موارد زیر را به اطلاع می رساند:

۱- اساتیدی که منابعی در خصوص معرفی اسلام و عقاید شیعه به زبان لاتین (الکترونیکی یا چاپی) در اختیار دارند، خواهشمند است در اختیار بسیج اساتید قرار دهند.

۲- اساتیدی که علاقه مند به انجام کار پژوهشی به زبان لاتین در خصوص معرفی اسلام و عقاید شیعه هستند، خواهشمند است علاقه مندی خود را به اطلاع بسیج اساتید رسانده تا در خصوص تشکیل تیم های پژوهشی یا به صورت فردی اقدامات لازم صورت پذیرد.

با عنایت پروردگار، در نظر است خروجی این طرح به شکلی تاثیر گذار در سطح بین المللی انتشار یابد.

گازنامه بسیج اساتید دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی

ویژه اساتید

ویژه نامه روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی

به مناسبت اظهارات مقام معظم رهبری در خصوص ضرورت عدم کاهش شتاب پیشرفت علمی کشور در طی دیدار دستاوردهای فناوری نانو در کشور

رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله العظمی امام خامنه‌ای را باید به حق یکی از اصلی‌ترین پایه‌گذاران حرکت پر شتاب علمی کشور در طول دو دهه گذشته دانست. هر چند حرکت علمی کشور از قریب به ده سال قبل است که مشهود شده است؛ اما نباید از این نکته غافل بود که بذره‌های اولیه این شتاب در سالهایی پیش از آن به دست دلسوزانی افشاند شده که معظم له از اصلی‌ترین مشوقان و پی‌گیری‌کنندگان کارهای آنان بود. به جد می‌توان گفت که اگر اهتمام و پی‌گیری ایشان در طول سالهای متمادی نبود، اکنون نه از معاونت علمی ریاست جمهوری و نه از بنیاد ملی نخبگان خبری بود و نه حتی رشد و شکوفایی علمی کشور به صورت کنونی محقق می‌شد. پی‌گیری مداوم و خستگی‌ناپذیر ایشان در طول سالهای مختلف و تأکید ایشان بر این که دولت‌های مختلف در کنار کارهای روزمره خود از شتاب علمی کشور غافل نشوند، عنصری اصلی در ایجاد و تداوم رشد علمی کشور بوده است. از نشانه‌های همین امر این است که رهبر معظم انقلاب به‌طور سالانه در موارد متعددی با نخبگان و دانشجویان و اساتید دانشگاه‌ها و دست‌اندرکاران آموزش عالی کشور دیدار دارند و در همه این دیدارها و نیز در مناسبت‌های دیگر، مسأله تولید علم و رشد علمی کشور را پی‌گیری می‌نمایند.

این پی‌گیری‌ها صرفاً به تشویق نخبگان و عالمان و توصیه به مسؤولان محدود نشده است. در طول این سالها با شکل‌گیری نقشه جامع علمی کشور و نیز ایجاد نهادهایی مانند بنیاد نخبگان گامهایی جدی نیز در نهادسازی برای این امر برداشته شده است. به عبارت دیگر رهبر معظم انقلاب نقشی جدی در فرهنگ‌سازی و نهادسازی برای پیشرفت علمی کشور داشته است. مبارزه بی‌امان و تذکرات صریح در برابر موانع رشد علمی کشور و تذکرات جدی ایشان به کسانی که به دلایل مختلف در رشد علمی کشور تاخیر و اختلال وارد می‌کردند، کار دیگری است که رهبری همواره به آن توجه داشته‌اند و از این رو یکی از دغدغه‌های اصلی ایشان همواره این بوده است که شتاب علمی کشور افزایش یابد و کند نشود. در پی دیدار اخیر رهبر انقلاب از دستاوردهای کشور در زمینه فناوری نانو، ایشان لازمه تداوم پیشرفت‌ها را، «حفظ عوامل پیشرفت» بیان کردند و در ادامه به تبیین عوامل پیشرفت‌های علمی به‌ویژه در صنعت نانو پرداختند.

ایشان، «برنامه‌ریزی دقیق»، «ثبات در مدیریت» و «فرهنگ سازی و گفتمان سازی به منظور شناسایی و بروز استعدادها برتر» را از جمله عوامل پیشرفت‌های صنعت نانو برشمردند و تأکید کردند: یکی دیگر از مهمترین عوامل استمرار پیشرفت‌ها، این است که اجازه ندهید انگیزه‌های سیاسی به درون فضاها علمی و تحقیقاتی نفوذ کند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، «مغرور نشدن» و «قانع نبودن به وضع موجود و پیشرفت‌های حاصل شده» را از دیگر عوامل تداوم حرکت پر شتاب علمی خواندند و افزودند: درست است که امروز سطح استعداد جوانان ایرانی و آهنگ شتاب علمی کشور از متوسط دنیا بسیار بالاتر است، و به‌عنوان نمونه ایران رتبه هفتم دنیا را در صنعت نانو دارد، اما به‌دلیل عقب‌ماندگی تاریخی کشور در زمینه علم، باید رشد علمی با شتاب روز افزون ادامه یابد.

رهبر انقلاب در ادامه، به دشمنی قدرتهای زورگو با ملت ایران بدلیل منش مستقل سیاسی، و اجتماعی و فکری ملت اشاره کردند و فرمودند: این دشمنی در عرصه‌های مختلف خود را بروز می‌دهد، بنابراین برای دستیابی به اقتدار لازم، باید روز به روز خود را قوی‌تر کنیم. ایشان با اشاره به ضرورت «هدایت محصولات و دستاوردهای فناوری نانو به سمت تجاری‌سازی، و بازار مصرف، و تولید ثروت»، خاطر نشان کردند: یکی از عوامل مهم تضمین تداوم پیشرفت‌ها در صنعت نانو این است که مردم، آثار کار علمی و تحقیقاتی شما را در محیط زندگی خود مشاهده کنند. از اینرو همه مسؤولان دولتی در حوزه علم و فناوری بایستی بر گسترش فعالیتهای علمی و تحقیقاتی به منظور حفظ و توسعه شرایط موجود اهتمام جدی داشته باشند و نکات ایراد شده توسط رهبری را در این زمینه به کار بندند.

خواجه نصیرالدین طوسی؛ کوهی قریب غریب

به همان میزان که ما دانشگاهیان نام دانشمندان غربی را می‌شناسیم از احوال دانشمندان ایرانی نا آگاهیم. در بسیاری از علوم امروزی ردپای نظریات و تحقیقات ایرانیان به چشم می‌خورد. بی‌شک خواجه نصیرالدین طوسی را می‌توان چهره‌ای تأثیر گذار در جهان علم دانست و به حق «استاد البشر» خواند. «محقق طوسی» دانای حقیقی به علوم مادی و معنوی بوده و آن دو را مکمل هم دانسته و فعالیتهای علمی و سیاسی که به مصالح عصر خود بوده را با درایت کامل انجام داده است. تأسیس رصدخانه مراغه به همراه کتابخانه و محلی برای پژوهش نمونه بارز تعهد یک دانشمند است که در دوره خفقان هلاکوخانی به ثمر رسیده است. قرن‌ها بعد هلندی‌ها به تقلید صریح از آن اقدام به تأسیس رصدخانه کرده‌اند. شهرت جهانی خواجه نصیرالدین طوسی تا به آنجاست که به پاس خدمات ارزنده وی در نجوم؛ نام کوهی در روی کره ماه توسط منجمین اروپایی به نام وی به ثبت رسیده است.

امروزه که کشورهای پیشرفته از نظر علمی خود را مدیون خدمات ارزنده این قبیل دانشمندان تمدن‌های دور می‌دانند؛ لغزش و کم‌کاری ما موجب خواهد شد میراث معنوی مان که می‌تواند نیروی محرکه شتاب علمی کشور توسط نسل آینده باشد را از دست بدهیم. همانگونه که میراث‌های فرهنگی مان همچون «ورزش چوگان»، «مولوی» و بسیاری دیگر را در سالهای اخیر از دست داده ایم. چاپ تمبر یادبود خواجه نصیر در کشور آذربایجان، تغییر لوگوی سایت گوگل در روز ۵ اسفند به اشکال نجومی و ... نیز نشانه‌هایی از غفلت متولیان است.

با این حال در کشور روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی با عنوان روز مهندس گرامی داشته می‌شود و عمدتاً توسط نیروهای خودجوش یا خصوصی بر گزار می‌گردد که بزرگترین این پاسداشت‌ها در کشور توسط بسیج مهندسين تهران بزرگ و اتاق بازرگانی و صنعت استان اصفهان است. این در حالی است که دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی به عنوان بزرگترین و مهمترین مرکز آموزشی و پژوهشی در کشور که نام خواجه نصیرالدین طوسی را یدک می‌کشد هیچگونه فعالیتی در این خصوص نه در سطح بین‌المللی، که در سطح ملی نیز ایفا نمی‌کند. با در نظر گرفتن منافعی که می‌توان در قبال داشتن نقش محوری در این روز ملی متصور شد، انفعال مسؤولان دانشگاه در این زمینه قابل تأمل است. پیشنهاد می‌گردد روز ملی مهندسی می‌تواند با مشارکت محوری دانشگاه صنعتی خواجه نصیرالدین طوسی در سطح کشور بر گزار گردد تا از این طریق محرکه‌ای برای تحقق خواسته‌های به حق از دولت در راستای افزایش اعتبارات عمرانی و پژوهشی دانشگاه باشد.